

GIANNI unha RODARI conversa.

imaxinaria

Este vran morreu Gianni Rodari. Os xomais, as exencias de noticias, non informaron do seu pasamento. Nin tan siquera tivo, como Piaget, un recunchoño polas follas do medio. Porque os xomais teñen a obriga de ocuparse dos asuntos serios e importantes e ¿a que diaño lle pode importa-lle a morte dun italiano que pasou case 30 anos da súa vida escribindo contos pra rapaces (xa se sabe, literatura da 2ª clase), que perdeu o tempo facendo de mestre de nenos pequenos e que, pra mais inri, era militante comunista?

Pro a vida da moitas voltas, e agora, cando Rodari desaparece físicamente, empeza a vivir en Galicia. Porque os seus libros -e sobre todo a súa «Gramática da fantasía» -están a ser lidos e utilizados por moitos mestres e mestras da nosa terra.

Unha noite deste outono andaba eu a voltas cos libros de Rodari. Lembraba a Montag, o protagonista de «Farenheith 451», cando di que «detrás de cada libro hai un home que me fala». No noso país as noites son longas e propician as conversas. E, por outra banda, falar cos mortos é algo vivo e cotián na nosa cultura popular. Así que non me resultou extraño atoparme falando, logo dun longo silencio, co meu amigo italiano. A idea de facerlle unha entrevista foi cousa súa e salíu case sen dármonos conta. O que transcribo a continuación é un resume desa conversa. (1)

- Escoita, Rodari: antes de empeza-la entrevista propiamente dita convén que coñezas un pouco a realidade da escola galega, tan distinta ás experiencias italianas. Aquí, en Galicia, a escola non só trata de reproducir e asenta-los valores das clases dominantes, o mesmo que no resto do Estado Español, senón que ademais é o axente dun peculiar proceso colonial, impondo moitas veces unha lingua e uns contidos que non teñen nada que ver coa nosa

realidade. Isto fai que a porcentaxe de fracasos escolares acade unhas cifras de escándalo. Ti, nos teus escritos, defénde-la creatividade, a fantasía, o xogo coas palabras. ¿Iso non será un perde-lo tempo, un tempo que debería adicarse a uns contidos mais útiles?

- Mira, a creatividade e a fantasía serven ás persoas precisamente porque en aparencia non serven pra nada. Pro serven ó home completo. Se unha sociedade baseada no mito da produtividade só tén necesidade de homes mutilados fideles executores, dilixentes reprodutores, dóciles instrumentos sen vontade- quer decir que está mal feita e que é necesario cambeala. Pra cambeala son necesarios homes e mulleres creativos, que saiban utilizá-la imaxinación. Desenrolémo-la creatividade de todos, pra transforma-lo mundo.

- Penso que son moitos os ensinantes que están de acordo con estas ideas túas. Pro que, na práctica, relegan as actividades creativas a un plano secundario, a unha especie de actividade prós tempos libres. ¿Que pensas acerca diso?

- E imposible concebir unha escolar que se fundamenta na actividade do neno, no seu espírito de investigación e na súa creatividade, se non se lle concede á imaxinación o lugar que merece na educación. O cal significa que entre as tarefas do educador-animador está a de estimula-la imaxinación dos nenos, ceibándoa das precoces cadeas con que a atan os condicionamentos familiares e sociais, alentala a competir consigo mesma, a deixar de ser imaxinación que consume pra transformarse en imaxinación que crea.

- Pro ¿onde queda entón a xerarquía entre as distintas materias? ¿Ou non son unhas mais importantes ca outras?

- E que non debe haber ningún tipo de xerarquía entre as distintas materias. Hai, no fondo, unha soa materia: a realidade, enfocada dente tódolos puntos de vista, empezando dende a realidade cercana, a comunidade escolar, o estar xuntos, o xeito de estar e de traballar xuntos. nunha escola deste tipo o neno xa non está como consumidor de cultura e de valores, senón como creador e produtor de valores e de cultura.

- Por esta resposta ben se che nota a tua vinculación ó Movemento de Cooperazione Educativa, que parte da herencia de Freinet. E pra nós, aquí en Galicia, e importante que fales con tanta claridade. Porque estase a da-lo perigo, nun afán de «posta-ódía», de collé-las técnicas que saen das novas corrientes pedagóxicas, esquecendo a filosofía que subxace tras delas. Collendo a cáscara e deixando o miolo, co que a renovación educativa é só apariencial, ¿Non che parece?.

- Estou de acordo. Porque entre unha escola morta e unha escola viva, a discriminación mais grande é precisamente finxir que a escolar pra «consumidores», que está morta, segue viva, porque este finximento non a alonxará da putrefacción (que se está a producir diante dos nosos ollos). Unha escola viva e nova só pode ser se é pra creadores.

- ¿E que me dis das clases de lingua? Aquí segue a confundirse a lingua coa gramática, es-

quencendo que o fundamental son as actividades expresivas, deixando de lado os cada vez mais importantes medios de comunicación, refugando o carácter lúdico... ¡con decirche que hai clases de lingua nas que os rapaces non falan! ¿Ti viches paradoxa semellante?

- Que pase iso é consecuencia do afastamento da creatividade. Pro ademais, ó xuzga-lo textos infantís, por desgracia, a escola dirixe especialmente a súa atención ó seu nivel ortográfico-gramatical-sintáctico, que non chega nin tan siquera ó nivel propiamente lingüístico, ademais de esquencer completamente o completo mundo dos contidos. A cuestión é que na escola lense os textos pra xuzgalos e clasificalos, non pra comprendelos. A peneira da corrección retén e revaloriza os croios, deixando pasa-lo ouro.

- Outro problema é o da lectura. Os nosos nenos e nenas non len, ou len por obrigación, porque é un traballo que se lles manda na escola. Ti falas, nun fermoso artigo publicado en «Cuadernos de Pedagogía», do libro como xoguete e como instrumento pra apertura ó mundo. ¿Poderías explicar algo mais a idea?.

- O encontro decisivo entre os nenos e os libros prodúcese nos pupitres da escola. Se se da nunha situación creativa, na que o que conta é a vida e non o exercicio, o resultado será o gusto pola lectura, co que non se nace, por que non é un instinto. Se se produce unha situación burocrática, se o libro é reducido a instrumento de exercitación (copias, resúmenes, análise gramaticais), sofocado polo mecanismo tradicional «pregunta-xuicio», poderá nace-la técnica da lectura, pro non o gusto. Os nenos saberán ler, pro só o farán se están obrigados a elo. E ó marxe da obrigación refuxiaranse nos tebeos, inda que sexan capaces de lecturas mais complexas e mais ricas, quizais só porque os tebeos inda non foron «contaminados» pola escola.

A conversa inda durou ben mais. Falamos da importancia dos contos populares (el publicou no ano 70 unha «Enciclopedia das fábulas», na que recolle mais de 800) e da súa utilización na escola, seguindo as propostas que fai na súa «Gramática da fantasía»; falamos dos comics e das súas posibilidades expresivas, das que é un grande defensor; falamos da literatura infantil (da boa, non dos sucedáneos edulcorados) insuficientemente valorada e moitas veces descoñecida. Aquí é inevitable a referencia ó propio Rodari: mais de 20 libros publicados, Premio Andersen no ano 70 e segue sendo, polo menos no noso país, case un descoñecido. Cando rematamos de falar eu tiña ben crara unha idea: se hai unha ducia de libros que deberán ser de lectura obrigada pra todo mestre, a «Gramática da fantasía» é un deles. E a ferramenta que nos deixou Rodari, xunto cos seus contos, pra axudarnos no proceso de transformación da escola.

(1) Tódalas frases que nesta conversa se poñen en boca de Gianni Rodari, son súas: están quitadas da «Gramática da fantasía» e do artigo «Un xoguete».

chamado libro» (Cuadernos de Pedagogía, nº 36. Nadal 1977).

Agustin Fernández Paz
Mugardos, Outono do 80

LIBROS DE RODARI QUE SE PODEN ATOPAR NAS LIBRERIAS:

Son poucos, e todos de recente traducción. Estan sen publicar algúns dos mais importantes. Damos o título da edición en castelán.

- «GRAMATICA DE LA FANTASIA»

1ª Edición: Editorial Avance. 2ª Edición: Editorial «Reforma de la Escuela».

E un libro fundamental. Proporciona unha grande cantidade de ideas pra traballa-los aspectos creativos da linguaxe.

- «Cuentos por telefono»

Edit. Juventud.

Conxunto de contos moi breves. Moitos deles son coma exemplos das propostas que fai na súa «Gramática da fantasía». Moi axeitado pra 1ª etapa.

- «Cuentos escritos a maquina»

Edit. Alfaguara

Conxunto de contos mais longos e complexos, axeitados pra rapaces un pouco maiores (9-10 anos en diante).

- «JIP EN EL TELEVISOR»

Colección «Moby Dick». Edit. La Gaya Ciencia.

E unha pequena noveliña, parodia de alienación televisiva. Absolutamente recomendable.

- «LA GONDOLA FANTASMA»

Col. Biblioteca Amarilla. Edit. Bruguera

Saiu hai uns meses. Dous contos -un longo e outro breve- nos que o fundamental, mais ca o argumento, é o xogo verbal.

A TUA ESCOLA E OS TEUS MESTRES

Concurso de Dibujo e Textos libres pra os nenos galegos.

B A S E S

I.- OBXETO. As comisións organizadoras da Semán de Educación de Santiago e do Congreso de Estudantes da Educación de Galicia convocan un concurso entre os nenos galegos que contribua a estimular neles o interese pola transformación das súas escolas, a renovación do ensino, e ao mesmo tempo a fomentar a súa creatividade.

II MODALIDADES. O concurso «A TUA ESCOLA E OS TEUS MESTRES» terá tres modalidades:

A) Dibujo

B) Textos libres (poemas, contos, textos libres e colectivos)

C) Outros traballos (murais, «collages», comics, fotografía e outros traballos colectivos ou individuais).

Poderanse concursar nunha ou varias modalidades cun ou varios traballos.

III.- PARTICIPANTES. Poden participar neste concurso tódolos nenos galegos que se encontren nas edades que abrangue o EXB.

IV.- CATEGORIAS. Existirán tres categorías pra cada modalidade:

1ª Hastra 9 anos

2ª 10 e 11 anos

3ª 12 anos e mais

V.- OS TRABALLOS. Versarán sobor do tema xenérico «A TUA ESCOLA E OS TEUS MESTRES», sin ningunha outra limitación.

VI.- PRESENTACION DOS TRABALLOS. Xunto con cada un dos traballos presentárase un sobre no que se indiquen os seguintes datos:

Título; Autor(es); Edade; Curso; Centro; Enderezo; Categoría e Modalidade na que concursa.

VII. TEMPO E MODO DE ENVIO. Os traballos serán remitidos por correo ou entregados no DEPARTAMENTO DE PEDAGOXIA da Facultade de Ciencias da Educación da Universidade de Santiago, antes do día 15 de FEBREIRO de 1981, sendo necesario que veñan acompañados dos datos do participante ou do grupo que os presente (segundo a base anterior).

VIII.- DESTINO DOS TRABALLOS. Cos traballos das modalidades A) e C) farase unha exposición co gallo da Semán de Educación.

Os traballos premiados da modalidade de Textos libres serán publicados nas revistas pedagóxicas galegas.

IX.- OXURADO. Serán nomeados polas comisións organizadoras, entre diferentes personalidades da cultura e da pedagogía de Galicia. Compórase dun máximo de 10 membros nomeados libremente polos organizadores, que se reservan a secretaría.

X.- OS PREMIOS. Para cada unha das modalidades e das categorías establececese un premio, consistente en material escolar e de traballo.

XI.- O FALLO. Farase público o día de clausura da Semán de Educación publicándose en toda a prensa periódica galega.

XII. DEVOLUCION DOS TRABALLOS. Os traballos devolveranse aos seus autores se os solicitan nun mes despois do fallo do concurso.

NOTAS.- DATA FINAL DE ENVIO: 15 FEBREIRO de 1981

Envialos traballos ao seguinte enderezo:

«A TUA ESCOLA E OS TEUS MESTRES»

DEPARTAMENTO DE PEDAGOXIA

FACULTADE DE FILOSOFIA E C.C. EDUCACION

SANTIAGO DE COMPOSTELA

AS ROLADAS

Nº8

20 pesos

Revista Pedagóxica galega editada polo
Movemento Cooperativo da Escola Popular Galega

A ESCOLA E OS MEDIOS DE COMUNICACION
COMO FACER MARIONETAS
A ESCOLARIZACION NA GALICIA RURAL